

активістів, формує жінку як вільну особистість, як індивіда, без існування якого неможливий розвиток громадянського суспільства та соціальної демократії.

Отже, друга половина ХХ століття стала періодом активного залучення жінок Південної України до вищої освіти та наукової діяльності, особливо у сфері гендерних студій. Незважаючи на перешкоди, жінки-науковці здійснювали вагомий внесок у розвиток гуманітарних знань, утвердження гендерної рівності та формування нового світогляду у суспільстві.

Література

1. Качкан В. А. Ірина Вільде: Нарис життя та творчості. – К., 1991. – 188 с.
2. Вільде І. Сестри Річинські. – К.: Радянський письменник, 1973. – 342 с.
3. Історія української літератури ХХ століття / За ред. В. Г. Дончика. – К.: Лбідь, 1998. – Кн. 2. – С. 283
4. Тулуб З. людоволі. – К.: Радянський письменник, 1963.
5. Листи Тулуб З. П. брату Володимирі // ЦДАМЛМУ. – Ф.128. -Оп. 1. – Спр.5. – Арк. 29.

Бриткін Богдан, Серєда Данило, Коваль Геннадій
(м. Миколаїв)

ПОДІЇ ІСТОРІЇ БАЛТИ 1908 ТА 1910 РР.

В статті розказано про різні події в історії Балти в 1908 та 1910 рр. Вказано на кримінальні злочини, суд. Висвітлено пожежу та справи училища міста, його опікунської ради. Наголошено на дискримінації євреїв в освіті.

Життя кожного міста унікальне, наповнене своїми подіями, явищами, процесами, змінами національного та соціального стану суспільства. Балта була яскравим прикладом таких буреломних подій, процесів, кардинальних змін у різні періоди, часи свого існування. Події в Балті висвітлювалися із заavidною регулярністю і в газеті «Одесские Новости» на початку ХХ ст. Відбувалося це в основном в рубриках «Юг. Наши корреспонденции» та в «Телеграммах «Одесских Новостей». Прослідкуємо деякі події в Балті, викладені в одеському часописі в 1908 р. В Балті селянина Халоїма, якого звинувачували 15 жовтня 1908 р. в окружному суді і який зарубав косою рідного діда, присяжні засідателі визнали винним. Резолюцією суду Халоїм засуджений до каторги на 9 років [1, с. 3]. Перед присяжними засідателями постав 17-річний селянин Юстин Халаїм за звинуваченням у вбивстві свого діда, старого Халаїма, у містечку Піщанах. Убивство сталося на ґрунті сімейних чвар. Юстин зізнався у вбивстві і розповів таке: Плакаючи злість до свого діда, він, скориставшись моментом, коли дід попрямував у стайню годувати коней, приготовленою ним косою вдарив останнього по голові та шиї. Переконавшись у смерті старого, Юстин загорнув

закривавлений труп рядном, сховав у себе на току до вечора в соломі, а вночі перевіз труп на околицю містечка, вирив яму і зарив його. На суді підсудний пояснив, що ворожі до нього стосунки діда довели його до злочину. Юстин Халаїм засуджений до каторги на 9 років [2, с. 3].

Звичайно, відбувалися в Балті й пожежі. Так, близько 7-ї години вечора 17 (30) жовтня 1908 р., у центральній частині міста Балта, у так званому ряду нових крамниць, спалахнула була пожежа. Вогнем було знищено в трьох крамницях значну частину товарів (мануфактурного і вати) на досить велику суму. Причина пожежі – необережне поводження з вогнем. Від лампи, що впала, гас розлився на легкозаймисту вату, і вогонь вмить охопив був одразу кілька крамниць. Наша допотопна пожежна команда прибула на пожежу зі звичайним запізненням, коли й гасити вже нічого було [3, с. 4]. Були в Балті і кримінальні аборти. Фельдшер Герша Ашкеназі за витравлення плода у дівиці Ф.М. був засуджений до арештантських відділень на 4 роки і 4 місяці з позбавленням прав [3, с. 4].

Переглянемо деякі події життя міста Балти в 1910 р. Єдиний у Балті чоловічий середньо-навчальний заклад – приватне 8-класне комерційне училище Д.І. Вишневецького доживав в травні 1910 р. свої останні дні. Матеріальні справи училища були дуже сумні. Не було підтримки і співчуття суспільства, а тому і кількість учнів була вельми обмежена. Деякі з учителів відмовилися від подальшого викладання, боячись залишитися без платні. Під час перебування тут інспектора-ревізора, який ознайомився був зі справами училища, пана Вишневецького відсторонили, і управління справами училища перейшло до викладацького персоналу. Подальша доля училища була невідома. Товариство для сприяння освіті порушило клопотання про відкриття громадського училища. Днями, в перші дні травня, до Петербургу мав виїжджати голова цього товариства, керуючий місцевим відділенням Об'єднаного банку, пан Левінський, який про це особисто мав клопотати перед міністром торгівлі та промисловості.

За останні два тижні зареєстровано було в повіті близько 200 хворих на висипний тиф. Фельдшерка-акушерка Боярська, що заразилася висипним тифом, перебувала на шляху до одужання [4, с. 5].

З ініціативи місцевих громадських діячів, панів Г. Вайнштейна, провізора Я. Фішмана, Ш. Шапіро і пані Ш. Бліндштейн, мали відкрити громадську пекарню, щоб дати можливість нужденному населенню купувати за дешевою ціною печений хліб. Фунт хліба кращої якості мав продаватися по 3, гіршої – по 2 коп.

У найближчому майбутньому мало бути розпочато вишукування залізничного шляху Балта – Християнівка – Київ.

На Троїцький ярмарок, що відкрився, з'їзд купців був невеликий [5, с. 5].

Відбулися в середині серпня 1910 р. загальні збори членів "б. товариства для сприяння вихованню та освіті в середніх і нижчих навчальних закладах" з питання про відкриття в місті 8-класного комерційного училища. Засідання відкрилося було заявою секретаря товариства, що клопоти комітету увінчалися повним успіхом і що від міністерства торгівлі та промисловості надійшов телеграфний дозвіл на відкриття цього року 5 класів. Збори ухвалили відкрити в

поточному навчальному році, крім підготовчого, п'ять класів і приймати учениць для спільного навчання з учнями тільки в перші два класи. Про прийом же учениць у вищі класи – доручити комітету клопотати перед належним міністерством. Річний кошторис по влаштуванню п'яти класів визначено в 16.000 руб. У зв'язку з нечисленністю присутніх на засіданні членів, збори не знайшли можливим обрати новий комітет, а тому уповноважили нинішній комітет виконувати функції опікунської ради до наступних надзвичайних загальних зборів. На закінчення присутні члени товариства висловили подяку голові комітету, керуючому відділенням Об'єднаного банку пану Левитському, і всьому складу комітету за понесені труди [6, с. 5].

У поточному навчальному році в міському двокласному училищі ніхто не був прийнятий з єврейських дітей, які витримали іспит. З цього приводу міський рабин пан Земельман мав пояснення з новим доглядачем училища, якому вказав, що училище міське, а тому єврейське населення, яке сплачує міські повинності, вправі вимагати, щоб дітей євреїв зарахували в училище нарівні з іншими, тим паче, що стосовно міських училищ немає жодних відсоткових норм. Доглядач заперечив, що училище казенне, а тому міському населенню не надають жодних переваг перед повітовим, оскільки від міста отримують нікчемну субсидію в 300 руб. На запитання рабина, чому ж все-таки жоден із євреїв, які витримали випробування, не прийнятий, доглядач заперечив, що на це питання не може дати відповіді. Коментарі зайві: і без відповіді все просто, ясно і зрозуміло... [7, с. 5].

У вересневій сесії окружного суду міста Балти мала слухатися цікава справа за обвинуваченням колишнього помічника волосного писаря Бойка в підробці документу на ім'я слідчого в особливо важливих справах про арешт псаломщика [8, с. 5]. Висвітлювалися й інші церковні справи в Балті. Переведений звідси місяці три тому, в травні 1910 р., в Троїцький монастир у Кам'янці відомий ієромонах Інокентій, проповіді якого шкідливо впливали на психіку прочан-молдаван Бессарабії, повернувся був знову в місцевий монастир. Слідча комісія, яка прибула сюди за призначенням єпископа кишинівського Серафима, збрала була про проповідницьку діяльність ієромонаха рясний матеріал, який тримали у секреті. Місцевими громадськими діячами було порушено клопотання про відкриття в місті Балті громадської бібліотеки [9, с. 6].

З Балти 22 грудня було два повідомлення. В першій було сказано, що за офіційними повідомленнями, в охоплених епідемією селах Балтського повіту протягом листопада померло від дифтериту 467, скарлатини 253, тифу 57 осіб. У повіті виявлено два випадки захворювання на сибірську виразку зі смертельними наслідками [10, с. 4]. В цей же день в Балті місцевою адміністрацією було заборонено демонструвати в ілюзіоні похорони Толстого [10, с. 4].

Балтська група жаргоністів (письменників, що писали на мові ідиш – *Авт.*) надіслала в кінці грудня 1910 р. популярному єврейському письменникові Ш.Я. Абрамовичу, з нагоди його ювілею, телеграму такого змісту: «Нехай радіє, дідусю, твоя душа, побачивши ту величну будівлю, що споруджена тобою. Міцний нетлінний пам'ятник в історії єврейської літератури і мови поставив ти безсмертним творінням своїм. Єврейська народна маса оцінила твій подвиг

благородний і відчула бичуючу сатиру люблячого засмученого народного горя» [11, с. 5]. Таким чином, ми бачимо, наскільки цікавими та насиченими були події, процеси в місті Балті в 1908 та 1910 роках.

Література

1. Одесские Новости. 1908. № 7644. Четверг. 19 (29) октября. С. 3.
2. Там само. № 7650. Четверг. 23 октября (5 ноября). С. 3.
3. Там само. № 7645. Пятница. 17 (30) октября. С. 4.
4. Юг. Наши корреспонденции. Балта // Одесские Новости. 1910. № 8107. Среда. 5 (18) мая. С. 5.
5. Там само. № 8122. Суббота. 22 мая (4 июня). С. 5.
6. Там само. № 8194. Четверг. 19 августа (1 сентября). С. 5.
7. Там само. № 8196. Суббота. 21 августа (3 сентября). С. 5.
8. Там само. № 8200. Четверг. 26 августа (8 сентября). С. 5.
9. Там само. № 8203. Воскресенье. 29 августа (11 сентября). С. 6.
10. Там само. № 8301. Четверг. 23 декабря (5 января). С. 4.
11. Там само. № 8305. Среда. 29 декабря (11 января). С. 5.

Буйбаров Олексій, Ганієв Тимур, Коваль Геннадій
(м.Миколаїв)

ІЗ ХРОНІКИ ПОДІЙ МІСТА МИКОЛАЄВА ОСЕНІ 1910 Р.

В статті вказано на перспективи Миколаєва як центру суднобудування російської імперії. Висвітлено різноманітні визначні події того часу.

Український прекрасний Миколаїв, разом з рідною Україною, переживав за роки свого існування самі різні події, періоди свого життя – розквіту, занепаду, сподівань та розчарувань. Всі ці події, процеси активно та регулярно було описано в газеті «Одесские Новости» в 1910 р, в основному в рубриці «Юг. Наши корреспонденции».

Людям властиво чекати кращого майбутнього, сподіватися на настання гарних змін, перемін. Сподівалися в 1910 р. і жителі, керівники Миколаєва на зміни.

З нагоди випуску першого паровоза, самостійно виготовленого на місцевих суднобудівельних заводах на замовлення залізничного відомства, у "Лондонському" готелі відбувся урочистий банкет [1, с. 5]. В Миколаєві місцеві морські «сфери» чекали найближчими днями, в середині жовтня 1910 р., прибуття до Миколаєва спеціальної комісії, якій доручено обстеження військово-морського порту і стану суднобудування. З чуток, приїзд комісії пов'язували із загальною ревізією морського відомства. Крім того, комісія мала оглянути адміралтейство, доки і суднобудівні заводи для остаточного